

Akad. prof. dr. Jože Mlinarič (13. 3. 1935–13. 11. 2021)

Akademik prof. dr. Jože Mlinarič je svoje življenje začel v družini s sedmimi otroci, ki jih je preživljala majhna vrtnarija v predmestju Maribora. Šolanje v rojstnem mestu je začel leta 1941 kot učenec prve generacije nemške okupacijske osnovne šole in zaključil leta 1954 kot maturant ene zadnjih generacij mariborske klasične gimnazije. Prvotno odločitev za študij arheologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani je po spoznanju, da bo v tej stroki zelo težko dobil zaposlitev, zamenjal za študij klasične filologije in ga zaključil z diplomom

leta 1961. Že pred koncem študija se je leta 1959 zaposlil kot srednješolski učitelj zgodovine ter latinskega in nemškega jezika na gimnaziji Ravne na Koroškem in nato leta 1962 na gimnaziji Novo mesto. Ob stalni zaposlitvi se je vpisal še na študij zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Zaključil ga je leta 1969 z diplomsko nalogo za katero je dobil Prešernovo nagrado za študente ljubljanske univerze. Že pred tem je leta 1965 postal arhivar Dolenjskega muzeja v Novem mestu in s tem začel svoje raziskovalno delo.² To delovanje je še poglobil leta 1971 z zaposlitvijo v Pokrajinskem arhivu Maribor, kjer je vodil oddelek za starejše gradivo. Doktoriral je leta 1977 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani z disertacijo o verjetno v katerem od bavarskih benediktinskih ali kartuzijanskih samostanov pred letom 1250 napisanemu latinskemu epu *Vita Mariae metrica*. Kot doktor znanosti je postal ho-

¹ Mentor diplomske naloge je bil Bogo Grafenauer. Izšla je tudi v knjižni obliki: Jože Mlinarič, *Kostanjeviško gosposstvo: po urbarju iz leta 1625*, Kostanjevica na Krki: Dolenjski kulturni festival, 1970.

² Prvo objavljeno delo s področja zgodovine: Jože Mlinarič, Bibliografi ja Novega mesta, v: [Janko Jarc et al. (ur.)], *Novo mesto: 1365–1965: prispevki za zgodovino mesta*, Maribor: Obzorja – Novo mesto: Dolenjska založba, 1969, str. 223–235.

³ Mentorja doktorske disertacije *Srednjeveški latinski epos Vita Mariae metrica: tekst-nokritična-historiografska in literarna analiza* sta bila Kajetan Gantar in Bogo Grafenauer. Objavljene so samo najpomembnejše ugotovitve: Jože Mlinarič, Das Epos »Vita Mariae metrica« als Unterlage für das Marienlied des Karthäusers Philipp von Seitz, v: James Hogg (ur.), *Kartäuserliturgie und Kartäuserschriftum: internationaler Kongreß vom 2. bis 5. September 1987* 2.,

norarni, od leta 1990 pa redno zaposleni profesor zgodovine fevdalizma in pomožnih zgodovinskih ved Pedagoške akademije oz. fakultete (danes Filozofske fakultete) Univerze v Mariboru. Upokojil se je leta 2002.

Objavljena dela akademika Mlinariča so številna in raznolika. Tako je prevedel več antičnih literarnih del, a tudi dela srednjeveške in novoveške latinske in nemške ustvarjalnosti.⁶ Nesporno jedro njegovega raziskovanja je zgodovina katoliškega redovništva na območju današnje Slovenije: s članki ali monografi jami je prikazal zgodovino vseh treh slovenskih komend ivanovcev ali maltezarjev (Polzela, Melje in Komenda),⁷ vseh štirih slovenskih samostanov kartuzijanov (Pleterje, Žiče, Jurklošter in Bistra),⁸ treh od šestih slovenskih samostanov minoritov (Maribor, Ptuj in Ljubljana – od 1491 samostan frančiškano⁹), obbeh slovenskih samostanov cistercijanov (Kostanjevica in Stična),¹⁰ dveh od treh slovenskih samostanov dominikank (Marenberk in Studenice)¹¹ in enega od treh slovenskih samostanov dominikancev (Ptuj). Poseben

Analecta cartusiana 116/2, Salzburg: Universität, Institut für Anglistik und Amerikanistik, 1988, str. 29–39.

⁴ Po vedenju avtorja (še) ne obstaja popolna bibliografija akademika Mlinariča. Ta prispevek ne more nadomestiti tega primanjkljaja. Temelji na podatkih, dostopnih na slovenskem vzajemnem bibliografskem sistemu COBISS (<https://www.cobiss.si/>) v času nastanka prispevka.

⁵ Jože Mlinarič (prevod, uvod in opombe), *Anakreontika ali pesmi o vinu in ljubezni*, Iz antičnega sveta 10, Maribor: Obzorja, 1968; Kajetan Gantar (prevod, izbor in spremna beseda) – Jože Mlinarič (prevod), *Propercij*, Lirika 14, [Ljubljana]: Mladinska knjiga, 1971; Jože Mlinarič (prevod, uvod in opombe), *Pesmi / Properc*, Iz antičnega sveta 17, Maribor: Obzorja, 1973 in Kajetan Gantar – Jože Mlinarič (prevod, opombe in razlage), *Idile / Teokrit*, Iz antičnega sveta 23[a], Maribor: Obzorja, 1984.

⁶ Janez Vajkard Valvasor (prevedel Jože Mlinarič), *Prizorišče človeške smrti v treh delih*, Maribor: Obzorja – Novo mesto: Dolenjska založba, 1969; Jože Pogačnik (ur.), *Valvasor in sodobniki: izbrano delo*, Zbirka Naša beseda, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1971 in Jože Pogačnik (ur.), *Srednjeveško slovstvo: izbrano delo*, Zbirka Naša beseda, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1972.

⁷ Jože Mlinarič, Malteška komenda na Polzeli, *Kronika* 28, št. 2, 1980, str. 161–171; isti, Melje in njegova malteška komenda od XII. stoletja do leta 1803, *Časopis za zgodovino in narodopisje* (= odslej ČZN) (n. v.) 16 (51), št. 2, 1980, str. 217–238 in isti, Malteška komenda pri sv. Petru v Komendi, v: Marko Žerovnik (ur.), *Občina Komenda: življenje od kamene dobe do danes*, Komenda: Občina, 2002, str. 65–71.

⁸ Jože Mlinarič, *Kartuzija Pleterje 1403–1595*, Pleterje: Kartuzija Pleterje, 1982; isti, *Kartuziji Žiče in Jurklošter*, Maribor: Obzorja, 1991 in isti, *Kartuzija Bistra*, Ljubljana: Družina, 2001.

⁹ Jože Mlinarič, Minoritski samostan v Mariboru, ČZN (n. v.) 19 (54), št. 1–2, 1983, str. 55–72; isti, Zgodovina samostana od ustanovitve do 1800, v: Jože Mlinarič – Marjan Vogrin (ur.), *Minoritski samostan na Ptuj, 1239–1989*, Ptuj – Celje: Mohorjeva družba, 1989, str. 47–148 in isti, Frančiškanski samostan od ustanovitve okoli leta 1240 do preselitve leta 1784, v: Polikarp Brolih et al., *Frančiškani v Ljubljani: samostan, cerkev in župnija Marijinega oznanjenja*, Ljubljana: Samostan in župnija Marijinega oznanjenja, 2000, str. 81–148.

¹⁰ Jože Mlinarič, *Kostanjeviška opatija 1234–1786*, Kostanjevica na Krki: Galerija Božidar Jakac, 1987 in isti, *Stiška opatija 1136–1784*, Novo mesto: Tiskarna Novo mesto – Dolenjska založba, 1995.

¹¹ Jože Mlinarič, *Marenberški dominikanski samostan: 1251–1782*, Celje: Mohorjeva družba, 1997 in isti, *Studeniški dominikanski samostan: ok. 1245–1782*, Celje: Društvo Mohorjeva družba – Celjska Mohorjeva družba, 2005.

¹² Jože Mlinarič, Dominikanski samostan na Ptuj, 1230–1786, v: Jože Mlinarič – Jože Curk, *Dominikanski samostan na Ptuj*, Publikacije Zgodovinskega arhiva Ptuj. Gradivo in razprave 5, Ptuj: Zgodovinski arhiv na Ptuj, 2009, str. 14–303.

del v tem sklopu Mlinaričevega dela predstavlja obravnava delovanju samostanov z ozemlja današnje Avstrije na območju današnje Slovenije: samostanov benediktincev Admont in Šentpavel ter samostanov cistercijanov Vetrin in Rein. Prav zaradi svojih raziskav starejše zgodovine samostanov in redov na Slovenskem je bil akademik Mlinarič poznan širši strokovni in laični javnosti. Žal je mnogo manj znana njegova izjemna dejavnost na področju izdajanja virov. Krono njegovega tozadavnega dela nedvomno predstavlja izdaja virov za srednjeveško in novoveško zgodovino Maribora, ki jih je med letoma 1975 in 2011 objavil v prvih 36 zvezkih *Gradiva za zgodovino Maribora*.¹⁴ Nobeno drugo slovensko mesto in zelo redka evropska mesta imajo tako obsežno objavo virov kot jo ima po zaslugi Mlinariča Maribor. Izjemno poznavanje virov je omogočilo nastanek številnih člankov o zgodovini Maribora in njegove okolice, a tudi o zgodovini mnogih drugih krajev slovenske Štajerske, Dolenjske in Gorenjske. Mlinaričevi prispevki za sintezo slovenske zgodovine so manj številčni, a so brez izjeme tehtni, saj temeljijo na že omenjenem izjemnem poznavanju virov.

Brez pretiravanja lahko zapišem, da je Jože Mlinarič najpomembnejši mariborski zgodovinar in najpomembnejši zgodovinar Maribora. Zato ni presenečenje, da je bil prav Mlinarič prvi profesor mariborske univerze, ki je postal leta 1995 izredni, leta 2001 pa redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Mariborska univerza se mu je zahvalila za njegovo delo leta 2003 s podelitvijo naslova zaslužnega profesorja. Istega leta mu je rojstno mesto podelilo Glazerjevo nagrado za življenjsko delo, ki je najbolj prestižna nagrada drugega največjega slovenskega mesta na področju umetnosti in kulture.

Svojo pozornost je akademik Mlinarič namenil tudi zgodovini srednjeveških Judov na območju slovenske Štajerske, čeprav predstavlja le majhen del njegovega opusa. Kljub temu je bil prav z njegovimi raziskavami narejen ključen znanstveni korak, ki je omogočil začetek delovanja današnjega Centra judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor. Leta 1997, ko je na dan Svetih treh kraljev minilo pet stoletij od izгона Judov s Štajerske in Koroške, je bil namreč akademik Mlinarič predsednik organizacijskega odbora mednarodnega znanstvenega simpozija *Srednjeveške judovske skupnosti in njihova kulturna dediščina v srednji Evropi*. V tem okviru je bila 14. 1. 1997 v Pokrajinskem arhivu Maribor otvoritev njegove

¹³ Jože Mlinarič, Admontski Račji dvor pri Mariboru, ČZN (n. v.) 14 (49), št. 1, 1978, str. 33–47; isti, Posest vetrinjske opatije na Štajerskem (ok. 1145–1786), ČZN (n. v.) 17 (52), št. 1, 1981, str. 38–59; isti, Posest vetrinjskega samostana na Kranjskem (od leta 1147 do XVII. stoletja), *Zgodovinski časopis* 35, št. 1–2, 1981, str. 101–119; isti, Odnosi med Šentpavelsko opatijo in gospodi iz Melja, gospodi Mariborskimi in mariborskimi meščani v srednjem veku, *Kronika* 29, št. 3, 1981, str. 241–250; isti, Posest Vetrinjskega samostana v Preddvoru do 17. stoletja, v: Tone Roblek (ur.), *Preddvor v času in prostoru: zbornik občine Preddvor*, Preddvor: Občina, 1999, str. 69–81 in isti, *Cistercijanska opatija Rein in njena povezanost s slovensko zemljo (13.–18. stoletje)*, Zbirka Studia historica Slovenica 7, Maribor: Znanstvenoraziskovalni inštitut dr. Franca Kovačiča, 2011.

¹⁴ *Gradivo za zgodovino Maribora (= GZM) I.–XXXVI.*, Maribor: Pokrajinski arhiv, 1975–2011: zahvaljujoč Mariborski knjižnici dostopno na spletnih straneh Digitalne knjižnice Slovenije (<https://www.dlib.si/>).

¹⁵ Omeniti velja vsaj: Jože Mlinarič, *Cerkev na Slovenskem v srednjem veku*, v: Metod Benedik (ur.), *Zgodovina Cerkve na Slovenskem*, Ljubljana: Mohorjeva družba, 1991, str. 61–91.

razstave o zadnjih desetletjih mariborske srednjeveške judovske skupnosti.¹⁶ Na simpoziju, ki je potekal med 16. in 19. 10. 1997 v Mariboru, je predstavil referat o Judih v srednjem veku na slovenskem Štajerskem, ki je nato skupaj z ostalimi referati simpozija izšel v zborniku simpozija.¹⁷

Podpisani sem spoznal akademika Mlinariča kot študent 1. letnika Pedagoške fakultete Maribor v študijskem letu 1986/87. Njegova takratna predavanja so me ob predavanjih pokojnega prof. dr. Jožeta Koropca usmerila v raziskovanje srednjeveške zgodovine. Nikoli kasneje nisem imel priložnosti poslušati predavanj akademika Mlinariča, mi je pa s svojimi mnogimi objavljenimi deli ostal učitelj do danes. Verjamem, da bo to ostal tudi naslednjim generacijam slovenskih zgodovinarjev.

Boris Hajdinjak

¹⁶ Jože Mlinarič, *Mariborski Židje v zadnjih desetletjih pred izgonom iz mesta, njihov izgon in sledovi*, Katalogi / Pokrajinski arhiv Maribor 7, Maribor: Pokrajinski arhiv, 1996.

¹⁷ Jože Mlinarič, *Judje na slovenskem Štajerskem do njihove prisilne izselitve v letu 1496*, ČZN (n. v.) 36 (71), št. 1–2 (= Judovski zbornik), 2000, str. 49–70.